Legatio Dauid Aethiopiæ Regis, ad Sanctiſſimum D.N. Clementem Papam VII. vnà cum obedientia, eidem ſanctiſ. D.N. præſtita.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Eiuſdem Dauid Aethiopiæ Regis Legatio, ad Emanuelem Portugalliæ Regem

Item alia legatio eiuſdem Dauid Aethiopiæ Regis, ad Ioannem Portugalliæ Regem.

De regno Aethiopiæ, ac populo, deq; moribus eiuſdem populi, nonnulla.

Antuerpiæ apud Guilelmum Vorſtermannum.
Anno.1533.

De legatione potentiſſimi Imperatoris Aethiopiæ ad clementem. VII.

IN medio, totius Aphricæ, quæ tertia pars orbis terrarum eſſe cenſetur, ſiti ſunt Abyßini Aethiopes quibus longe lateque dominatur magnus Imperator Dauid uulgo Preteiannes appellatus. Eius imperio.16, opulenti reges parent, & ab eo ita leges accipiunt, ut beneficiario alienoque iure potius quam ſuo regna obtineant. Ipſe a uetuſta progenie, ſucceßioneque perpetua, regij ſanguinis imperium accepit, uiget corporis uiribus, ætate floret, & ſupra totius mundi reges uiris atque opibus abundat, & quod ſingularis & cumulatæ felicitatis eſſe uidetur, nunquam bello a quoquam uictus, frequentiſsime prælijs uictor, præalta & glorioſa pace perfruitur. a meridie Troglodytas habet gentem nudam, nigerrimam, omnium prope rerum quæ ad ciuilem & elegantem uitam pertinent, rudem penitus, & egenam, ut pote quæ in æſtuoſa & retorrida regione nihil fere a ſolo cœloue benignitatis conſequantur. Hæc gens tamē aurū fodit, & ebur præbet, & per ſiticuloſas harenarū ſolitudines legendis gēmis ſolertiſsime diuagatur, nec alios nouit deos, quā ſolē & lunam, ſed hanc maxime in honore ac admiratione habet, quod noctibus diſceßu ſolis a feruore immodico refrigeratis lucem largiatur, & contra ſolis iniurias una benigne & opportune inuecto tepore

ſplendore que ſubueniat, Ab occaſu Manicongorum Rex fines habet cuius regni magna eſt amplitudo ſoliquemaior fœcunditas, nam fluuius ingens quem Gabram uocant amplitudine,incrementis, copiaque Crocodilorum & piſcium Nilo perſimilis mediam ſecans,& ſæpe inundans regionem effectis aliquod inſulis in Athlanticum oceanum defertur. Hic rex proxime a Luſitanis, quorum in fidem & poteſtatem ultro ſe dederat,Chriſtiana ſacra ſuſcepit,ab Auſtro Capillati æthiopes occurrunt qui ad promontorium Bonæ ſpei,cuneatis ibi & prominentibus terris extenduntur,ea gens uti prope capricorni circulum ſita,colorem oleæ maturæ defert, corporis habitus illis paulo caſtigatior & exilior,ita ut curſu uel incitatos equos effugiant,ab his cum ſint aſtuta ac inſidioſa feritate terribiles,Franciſcus Almedius, dum magnis rebus geſtis India decedens cum uictrice claſſe ad triumphum in Luſitaniam rediret, & ad Saldanium fontem aquaretur interfectus eſt,ab ortu uero ſolis Barnegaſiorum rex Dauidi ſubiectus arabici maris littus attingit in ſinu Adulico,qui ſtatim rubri maris anguſtias intrantibus ad leuam occurrit. Ibi delaca eſt inſula quæ ſtationem habet,& in proxima continente portus eſt nomine Araquincus,ita ut facile iam poßit ad interiores Abyßinos peruenire, & tuto quidem itinere, cum pacata amicaque ſint omnia, Barnegaſiorum rex atque eius populus, non atra, ſed flauenti & cuprea quadam nigredine tinguntur,habitus illis corporum, armorum, ueſtium,& ingenij, ab Arabibus ac Aegyptijs uix diſ-

ſert, nam nauigatione frequentiſſima, & terreſtribus commercijs inde ea quæ diximus facile acceperunt. At *uniuerſæ ditionis imperium* Dauidis *magnas ſingulis prope in rebus recipit diuerſitates cum a* Cancri *tropico ad auerſum* Capricorni *totum immenſa uaſtitate, diſtendatur, unde neceſſe ſit ad ſolis conuerſiones cuncta uariante natura, cœlum alibi mite eſſe alibi infeſtum, alternatis ſcilicet pruinis atque feruoribus, uti magis, aut minus regio quæque ab æquatoris benignitate receſſerit.* Nam *ibi duabus æſtatibus, duabuſque opimis meſſibus felices populi ſinguloquoque anno lætantur, ita inexhauſta terræ pinguedine, & alteræ etiam binæ uti leguminum minores meſſes iterata ſemente proueniunt.* Cæterum Franciſcus Aluarez *legatus de* Abyſſinis Aethiopibus *magnum uolumen attulit, in quinque digeſtum libros.* In *primo, uniuerſa regio exactiſſime deſcribitur, deſignatis finibus & annotata dierum quantitate ad dimenſiones aſpectuſque cœleſtes, ſecundum* Coſmographiæ *rationem, ubi de fontibus* Nili, *& eius incrementi cauſis mira, & longe pulcherrima referuntur.* In *ſecundo de ubertate ſoli frugumque generibus, uarietateque rerum terra naſcentium diffuſe agitur.* In *tertio de animalibus atque auibus, de magnitudine ferarum, & præſertim de* Elephantis, *quorum numeroſiſſimi greges in patentibus campis, atque nemoribus uiſuntur.* In *quarto diſſeritur de natura & moribus* Abyſſinorum *de literis & ſtudijs eorum.* Item*que de aula & cultu ingenioque ipſius imperatoris, de exercitu, de diſcipli-*

na.de legibus,inſtitutiſque ciuilibus. In quinto ea referuntur, quæ ad religionem pertinent, ſcilicet circa ſolennia ſacra,templorum cultum,honores funerum,celebritatem nuptiarum,& monachorum uitam,qui infiniti prope numero ſeptis cœnobiorum includuntur. Hi autem libri propediem in latinam linguam uertentur,Nam illuſtris Dominus Martinus a Portugallia ipſius Luſitaniæ regis Legatus traducendi eius libri prouinciam Paulo Iouio hiſtoriarũ ſcriptori demandauit,qui et has quoque Dauidis literas fideliſſime latinas fecit.

ANNO SALVTIS M.D.XXXIII. Menſe Ianuario, ſummis Chriſtianorum Principibus,Sanctiſſimo.D.N.Clemente Papa.VII.et Carolo V Romanorũ Imperatore,ſemper Auguſto Bononiæ congregatis, Reuerendus et illuſtris Don Martinus de Portugallia, nepos,conſiliarius,et orator ſereniſſimi Ioannis Regis Portugalliæ ad eundem ſanctiſſimum.D.N. iterum miſſus duxit una ſecum.D.Franciſcum Aluarez Oratorem ſereniſſimi Dauid Aethiopiæ Regis uulgo Pretejan nominati miſſum ab ipſo Aethiopiæ Rege ad eundem ſanctiſſimum.D.N.ſalutandum ac uenerandum,eique obedientiam de more cæterorum Chriſtianorum Regum præſtandum.Quemadmodum ex literis utriuſque Regis eidem Sanctiſſimo.D.N. redditis,et infra deſcriptis plenius apparebit. His datus

eſt Senatus et conſiſtorium publicum .29. Ianuarij, In quo poſt receptum Reuerendiſſimum Cardinalem Tridentinum, qui eodem tempore Bononiam a sereniſſimo Ferdinando rege Romanorum miſſus uenerat, Tũ deinde ipſi duo Oratores Portugalliæ et Aethiopiæ magno comitatu in conſiſtorium uenerunt, amboque uenerabundi ac genu flexo primo Orator Portugalliæ literas ſui Regis una cum exemplis literarũ dicti Regis Aethiopiæ ad ſe, et claræ memoriæ Emanuelem patrem ſuum ſcriptarum, Deinde Aethiopicus Orator binas ſui Regis literas eidem ſanctiſſimo D.N. reddidit. munuſculũque aureæ crucis libræ ferme ponderis nomine ſui Regis obtulit, primo pedem deinde manum ſanctitatis ſuæ oſculatus, demumque ad oris oſculum de more receptus. Literæ huius Aethiopica conſcriptæ lingua, in Luſitanam primo, inde que in Latinam tranſlatæ fuerant. Quæ literæ omnes per ſecretarium domeſticum eiuſdem ſanctiſſimi D.N. eo quo infra ſcribentur ordine lectæ, et pronunciatæ coram omnibus fuerunt.

LITERAE SERENISSIMI IOANnis Regis Portugaliæ ad Sanctiſſimum. D.N. Clementem PP. VII.

Sanctiſſimo in Chriſto Patri, atque beatiſſimo domino. D.Clemēti Papæ Septimo Diuina prouidentia uniuerſæ Eccleſiæ dei præſidenti, &c.

SAnctiſſimo in Chriſto patri, atque Beatiſſimo Domino, eiuſdem ſanctitatis deuotiſſimus filius Ioannes dei gratia Rex Portugalliæ, & Algarbiorum citra ultraque mare in Africa Dominus Guinæ, Expugnationis, Nauigationis, Commercij Aethiopiæ, Arabiæ, Perſidis, atque Indiæ, poſt humillima ſanctorum pedum oſcula. Sanctiſſime in Chriſto Pater, & feliciſſime domine. Rex dominus, & pater meus, cum animaduerteret, quam gratum Deo eſſet futurum ſi Aethiopiæ, atque Indie remotiſſimę regiones, quæ fama tantum, atque ea quidem ambigua auditæ fuerant, ſolerti nauigatione Chriſtianorum claſſibus adirentur, ſtatim ab ipſo ſuſcepti regni initio complures duces & ſubditos ſuos ad perſcrutanda cognoſcendaque earum terrarum littora, inſtructis ualidiſſimis claſſibus miſit, ſcilicet ut Mauri gētiles earū regionū populi ueritatem Chriſtianæ religionis agnoſcerēt, Atq; obiter patefacto itinere, alij etiā populi reperirētur, qui deū Chriſtum colerēt, ſicut opi-

nione hominum eos inueniri poſſe ferebatur, Itaque uolente deo tota Guineæ regio feliciter peragrata eſt. In qua Rex de Manicongo cum ingentibus populis ipſi ſubditis, qui ſe ad eius authoritatem ac obedientiam contulerat ſacro baptiſmate ſuſcepto Chriſtianus effectus eſt, & complures aliæ gentes ex regionibus Indiæ, Perſidis & Arabiæ ad Chriſtianam fidem noſtrorum pietate & diligentia ſunt perductæ, & quotidie aliæ atq; aliæ nationes, quæ tardius ueritatem agnouerunt exemplo aliarum ad Chriſtum conuertuntur. & quanquam in his expeditionibus grauiſſima amiſſarum nauium & Ducum, itemque nobilium Equitum, & ſubditorum ſuorũ detrimenta recepiſſet, Tamen ab hoc eximiæ pietatis conſilio non deſtitit, uti pium & Chriſtianum regem decebat. Itaque eodem curſu mare Rubrum penetrante claſſe noſtra repertum eſt, nunquam antea Chriſtianorum claſſibus nauigatum. Nam fere totum in poteſtate Turcarum erat, & denuum poſt dinturna atque aſpera bella inuentum eſt iter, quod ad uulgo Preteian nuncupatum Aethiopiæ Regem potentiſſimum ducit, qui cum uniuerſis regnorum ſuorum populis Chriſtum colit. Ad hunc extemplo Rex pater meus legatum deſtinat, ut ad obedientiam ſanctæ ſedis Apoſtolicæ pertraheretur, oportunaque narrando, & aperiendo certior redderetur tuam ſanctitatem in ſede Petri reſidere, & unicum eſſe in terris Chriſti uicarium, cui omnes Chriſtiani reges obedientiam cum ſumma ueneratione præſtare conſueuiſſent. Nec multo poſt idem Aethiopiæ rex quum legatum remitteꝛ

ret, ſuum etiam proprium & indigenam, qui ad eum cum mandatis ueniret, adiunxit, Sed interim deus ad ſe patris mei animam ad ſanctæ gloriæ participationem in cœlum recepit. Nec mora, quum nos in eius ſucceſſiſſemus locum, operam dedimus cum ducibus noſtris, qui erant in India, ut idem Rex Aethiopiæ de regis patris mei morte certior redderetur, quum ea quæ pater meus præclare pro fide chriſtiana meceperat, omnino perſequenda & perficienda curaremus. Quod ipſe Rex Aethiopiæ magnifaciens ſuum Oratorem ad nos miſit, qui in aula noſtra adhuc cõmoratur & ſimul Franciſcum Aluarez Capellanum noſtrum, qui eſt unus ex his, quos pater meus ad eum miſerat, Hunc Franciſcum Aluarez idem Athiopiæ rex Romam mittit ut ſuo, & ſingulorum regnorum ſuorum nomine tuæ ſanctitati obedientiam præſtet, Quem hactenus remorati ſumus, quod multis de cauſis eum proficiſci uolebamus una cum Martino a Portugallia nepote chariſſimo & cõſiliario, ac ad T. S. Oratore noſtro. Cui commiſimus, ut eundem Franciſcum Aluarez dicti regis Aethiopiæ Oratorem ſanctitati tuæ ad præſtandam obedientiam præſentaret. Item ut cuncta ea quæ Orator eiuſdem regis Aethiopiæ ad nos miſſus deferebat aperiret, exemplaque literarum eiuſdem Regis ad nos. T. S. oſtenderet. Propterea nobis rem gratiſſimam. S. T. faciet, ſi eidem Martino oratori noſtro pleniſſimam fidem in his rebus habuerit. et certe Deo Optimo, Maximo, ſummæ gratiæ ſunt merito referendæ, quod Pontificatus tuæ ſanctitatis tempore

hanc inſignem a deo gratiam. S.T. retulerit, ut alteram Chriſtiani populi portionem hac noſtra nihil amplitudine terrarum minorem conſentire cum fide catholi ca, et ſancta Romana Eccleſia, & obedientiam præſtare uideamus. Nos uel ob id ingentes deo gratias agimus, quod in hac tanta acceßione huius regis noſtrę opera uti uoluerit. Nihil enim ad laudem ueræ pietatis poterit eſſe præclarius, quam Aethiopiam in unitate Chriſtianæ profeſſionis noſtræ Europæ coniunctißimam conſpexiſſe. Deus et dominus noſter ad multos annos tuam ſanctitatem felicißime conſeruare et augere ad uotum dignetur. Datum in Sett uual uigeſima octaua Maij. M. D.XXXII.

LITERAE SERENISSIMI DAuid Aethiopiæ Regis, uulgo Preteian, nuncũpati ad cla. me. Emanuelem Portugalliæ, &c. Regẽ alias ſcriptæ, et ex æthiopico idiomate in Luſitanũ, indeq; in latinũ traductæ, & ad ſanctitatẽ ſuã per ſereniſſimum Ioãnẽ Portugalliæ. &c. Regem miſſæ.

IN nomine Dei patris, uti ſemper fuit cui non inuenitur principum, In nomine Dei filij unici, qui eſt ſimilis ei, antequam ſit uiſum lumen ſtellarum, antequam poneret fundamenta maris oceani, alio autem tempore conceptus fuit in utero uirginis ſine ſemine uirili, & ſine nuptijs, in hunc enim modum ſcientia erat officij eius. In nomine Paracleti ſpiritus ſanctitatis qui ſcit cuncta ſecreta quæ ſunt, ubi antea fuit, omnium ſcilicet altitudinum cœli, quod ſine columnis & abſque ullis fulcimentis ſuſtinetur, qui amplificauit terram, quæ antea non erat creata nec cognita ad omnes partes ab ortu ad occaſum, & a ſeptentrione ad Auſtrum. Nec iſte eſt primus, uel ſecundus, ſed eſt trinitas coniuncta in uno æterno creatore rerum omnium, ab uno tantum conſilio, & uno uerbo per ſecula ſeculorum Amen. Has literas mittit Atani Tinghil, id eſt, thus uirginis, quod nomen eſt a baptiſmate, nunc uero in ipſo ſuſcepti regni initio aſſumpſit nomẽ Dauid, dilectus a Deo columna fidei, cognatus ſtirpis Iuda, fili

us Dauid, filius Salomonis, filius columnæ Syon, fili-
us ſeminis Iacob, filius de manu Mariæ, filius Nau,
per carnem Imperator magnæ & altæ Aethiopiæ ma
gnorum Regnorum & ditionum & terrarum, Rex
de Xoa, de Caffate, de Fatigar, de Angote, de Baru,
de Bellenguangue, de Adear, de Vangue, de Goza-
me, ubi Nilus oritur, de Amara, de Baguemedi, de
Ambea, de Vagne, de Tigri Machon, de Sabaym,
unde fuit Regina Saba, de Bernegaes, & Dominus
uſque ad Aegyptum. Hæ literæ diriguntur Regi po-
tentiſſimo, & excellentiſſimo ſemper uictori Domi-
no Emanueli, qui habitat in amore Dei et firmus per
manet in fide catholica, filio apoſtolorum Petri &
Pauli Regi Portugalliæ & Algarbiorum, amico Chri
ſtianorum, Hoſti Indici imperatori Domitori Mau-
rorum & gentium Aphricæ, & Guineæ a Promon-
torio atque inſula Lunæ, Maris rubri, Arabiæ & Per
ſidis, & armutiæ, magnæ Indiæ, & omnium loco-
rum earum & omnium inſularum, terrarum adiacen
tium, profligatori Maurorum, & fortium Pagano-
rum, domino Arcium, & altorum caſtellorum, & mu
rorum, propagatori fidei Ieſu Chriſti. Pax tibi do-
mine Rex Emanuel, qui Dei fretus auxilio Mauros
occidis & tua claſſe, tuo exercitu, & tuis Ducibus
undique tanquam infideles canes expellis. Pax ſit cũ
Regina uxore tua amica Ieſu Chriſti, ſerua Mariæ
uirginis matris ipſius ſaluatoris totius mundi, pax
ſit filijs tuis, nunc uti in uirenti horto, & florentibus
lilijs, menſa eſculentis parata. Pax filiabus ueſtris,
quæ ſunt indumentis ornatæ, ſicut palatia aulæis ex-

ornantur. Pax affinibus tuis, ex ſanctorum ſemine procreatis, ſicuti dicit ſacra ſcriptura, filij ſanctorum ſunt benedicti, et magni foris et intra domum. Pax ſit conſiliarijs et Officialibus tuis, poteſtatibus, et ius dicentibus. Pax Ducibus tuis caſtrorum et confinium, et rerum omnium munitarum. Pax omnibus gentibus, populis, et urbibus, et cunctis inhabitantibus, præter Mauros et Iudæos. Pax omnibus Parochijs, et omnibus Chriſto, et tibi fidelibus. Amen. Cognoui domine Rex, et mi pater, quod cum ad te nominis mei fama per Matthæum Oratorem noſtrum fuiſſet delata, ſtatim Archiepiſcoporum, et Epiſcoporum ac Prælatorum magnum numerum aduocari iuſſiſti, qui de ea legatione Chriſto gratias agerent, ipſumque Matthæum ſummo cum honore et hilaritate fuiſſe ſuſceptum, qua de re mirifice ſum lætatus, et gratias pariter deo egi, et hoc deuote fecit etiam populus meus. Dolui autem cum ab his intellexi, ipſum Matthæum in reditu ſuo dum intraret fines meos, in Monaſterio de Biſam fuiſſe mortuum, cum autem ego non miſeram, quoniam adhuc puer eram undecim annorum uix dum ſuſcepto regni ſceptro poſt mortem patris, ſed Helena Regina, quam loco matris colebam, et regnum pro me gubernabat. Is Matthæus mercator erat, Habraham uocatus, ſed ſibi nouum nomen idcirco impoſuerat, ut ſecurius per fines Maurorum iter faceret, Verum is in Dabul, a Mauris pro Chriſtiano agnitus in carcerem fuit coniectus, Quod cum ſignificaſſet ueſtrorum exercituum Præfecto, is miſit

fortes uiros, qui Chriſtianum hominem e teterrimo carcere liberarent, maxime cum didiciſset eum eſse legatum meum. Itaque illum ereptum e manibus inimicorum curauit ueſtris nauibus ad conſpectum ueſtrum tranſuehandum. Is Matthæus meo nomine tibi Regi mandata expoſuit, reſcripſitque ſe honorifice ſuſceptum fuiſse, et cumulate omnis generis muneribus honeſtatum, quod & nuncij pariter ueſtri affirmabant, quos magnus ueſtræ claßis præfectus Didacus Lopez de Tichera ad nos miſit, qui literas præſentarunt, quas afferre debuerat Duartes Gualuanus, qui in inſula Cameronis diem obierat, quibus conſpectis literis magnopere ſum gauiſus, & Deo egi gratias, et tum magnam cœpi uoluptatem, cum pectora ueſtrorum nuntiorum crucibus inſignita conſpicerem, et experirer percunctando eos ritus tenere fidei Chriſtianæ qui eſsent uerißimi, et illud me ſingulari deuotione iniecta uehementer permouit, quod intelligerem iter in Aethiopiam inuentum eſse non ſine miraculo. Nam referebant præfectum claßis quum diu per mare Arabicum erraßet, et propterea de inueniendo noſtro portu deſperaßet, re infecta redire in Indiam uoluiſse, maxime propter ſæuas maris tempeſtates, ſed in aurora oportune rubram crucem in cœlo apparuiſse, qua ſalutata, a nautis proras in eam partem eſse conuerſas, monſtranteque deo repertum eſse portum noſtrum, quæ res mihi pro miraculo, uiſa eſt, et certe is claßis præfectus deo debet eſse admodum dilectus, poſtquam tantam ei felicitatem conceßam uidemus, quantam

nemo ante eum a deo impetrare potuerit. De hac autem mutua legatione antiquitus prædictum fuit a Propheta in libro de uita & paſſione ſancti uictoris, & in libris ſanctorum patrum, quod Rex magnus Chriſtianus cum rege Aethiopiæ eſſet cum mutua pace conuenturus, ſed hoc nequaquam futurum diebus uitæ meæ exiſtimabam, uerum deus certum ſciebat, ut laudetur nomen eius, qui nuncium ad me detulit, ut ego pariter id mittere poſſem ad te patrem meum in Chriſto & amicum ut ſimus in una fide, poſtquam a nullo alio Rege Chriſtiano nuncium, aut certam notitiam habuerim. Hactenus circum me Mauri erant, filij Mahometis, & gentiles, & reliqui ſunt ſerui, qui deum non agnoſcunt; & alij qui ligna & ignem uenerantur, & alij qui ſolem adorant, & alij qui ſerpentes deos eſſe putant, cum his nunquam pacem habui, quoniam ad ueritatem uenire recuſant, & fruſtra his prædicabam fidem, nunc uero conquieſco, & deus quietem dono mihi dedit cum hoſtibus meis & tuis. Nam in finibus meis cum armatus contra eos progredior, ipſi faciem & terga uertunt, & duces & milites mei per campos de his uictorias conſequuntur, neque mihi deus iraſcitur, ut dicit pſalterium, & deus uota eorum regum implet, qui iuſta petunt, nec hoc ad laudem noſtram pertinet. Nam deo agendæ ſunt gratiæ. is eſt qui mundum uobis dedit & terram gentilium perpetuo conceſſit, ac aliorum terras, quæ ſunt a finibus ueſtris ad initium Aethiopiæ, propterea ingentes deo gratias ago, & prædico ſummam eius potentiam, cum ſperem eorum populorum

filios,qui in tuam ditionem uenient proculdubio fidei ueritatem eſſe cogniturus, quãobrem do gratias deo, & ſpero quod filij ueſtri & ego & uos de felicibus earum rerum ſucceſſibus abunde lætabimur, & uos deo debitis continue ſupplicare, donec gratiam uobis det potiundi templi ſancti in Hieruſalem,*quæ eſt in poteſtate hoſtium* Chriſti Maurorum *& gẽtilium & hæreticorum, & ſi hoc perfeceris, caput tuũ omni laude pleniſſimum erit.*Cæterum *ex numero legatorũ, qui ad me ueniebant cum* Prædicto Matthæo *tres periere, &* Præfect*us magnus ueſtræ claſſis deuenit apud* Mazua *in colloquium cum rege de* Bernagais, *qui eſt imperio meo ſubiectus, & ſtatĩ legatos ad me miſit, & munera ingentia, quæ mihi cariſſima fuerunt:* Verum *nomen ueſtrum omni gemma & theſauro mihi pretioſius uidetur:ſed hæc trãſeamus & agamus inter nos quomodo inuadere & capere poßimus alias infidelium terras.* Ego certe *dabo milies cẽtena milia drachmarum auri, & totidem milia militarium uirorum.* Itemque *materiam & ferrum & cuprum in uſum ædificandæ & ornandæ claßis, magnam etiam commeatus copiam, amice una conuenimus, & quoniam non eſt conſuetudinis & dignitatis meæ ad petendam pacem legatos mittere, & tu primus a me eam ſincere quæſiuiſti ad uerificanda* Chriſti *uerba:* Nam *ſcriptum eſt,* Beati *pedes, qui portant pacem: & ego proptere a ſum ad id paratus more* Apoſtolorum,*qui erant unanimes & unius cordis o* Rex, *& pater mi* Emanuel, *unus deus te ſoſpitem uelit & ſeruet, qui eſt* Deus *cœli, & ſemper unius*

ſubſtãtiæ, nec iuueneſcit, nec ſeneſcit. Is qui a te nuncium attulit Rodoricus limia uocabatur legationis optimorum uirorum princeps, & cum eo Franciſcus Aluarez quem propter uitæ prolitatem & ſingularem religionem & iuſtitiam ualde chariſsimum habui, maxime quod uerisſimis uerbis cum eſſet interrogatus, de fide, aptiſsime reſpondebat. Et ita debetis eum exaltare, & magiſtrum appellare, & dare ei officium conuertendi populos de Mazua & de Deiaca, & de Zeyla, & omnium inſularum rubri maris quoniam ſunt in finibus regnorum meorum & ego ei conceſsi crucem, & baculum in ſignũ poteſtatis, & ita uos iubete ut hæc ei concedantur, & creetur epiſcopus illarum terrarum, & inſularum, quoniam hoc meretur, & idoneus eſt in hoc officio adminiſtrando et tibi deus plurimum benefaciet, ut ſemper ſis fortis contra hoſtes tuos, & eos cogatis ad pedes ueſtros procidere, & Deus tibi uitam prolonget, & participem faciat regni cœlorum in optimo loco, ſicuti ego pro me optarem. Audiui autem auribus meis multa bona de te, & oculis uideo, quæ uidere nequaquam credebam, & deus cuncta de bono in melius ſuccedere uelit, & ibi ſit ueſter locus ſupra lignum uitæ, ubi eſt locus ſanctorũ, Amen, Mitto autem mandata mea per fratrẽ Chriſtophorũ Licanati, qui deſideria mea coram explicabit. & item ad Papam Romanum mitto eundem Franciſcũ Aluarez, qui nomine meo præſtet obedientiam, uti iuſtum eſt, & ego petam a uobis, ſicut filius paruulus a patre, & quæ iuſsiſtis feci, & faciam ſi uenerint legati ueſtri, ut inuicem mu

tuis opibus adiuuemur, ſingulis autem ueſtris orato ribus qui uenient, ſicut tum feciſtis ad Mazua, aut Delacam, & ad portus intra anguſtias maris rubri, ea tribuam, tribuique curabo, quæ fienda ſignificabitis, ſicuti maxime deſidero, ut in conſilio, & rerũ actione proſpere coniungamur, nam cum ad ea litto ra copiæ ueſtræ peruenerint, mature & ego cum me is exercitibus adero. Et quoniam in finibus meis nemo eſt Chriſtianus neque templa Chriſtianorum uiſuntur, concedam ueſtris hominibus habitandas illas terras, quæ ſunt proximæ Maurorũ ditioni, propterea opus eſt ut cœptis ueſtris debitũ finem afferatis. Interim mittote ad me cælatores imaginum auri & argenti, & fabros cu pri & ferri, & ſtanni, & plũbi. item artifices qui literis noſtræ linguæ pro eccleſia libros imprimãt. item aliquos qui ex auro bracteolas facere, & cum his inaurare alia metalla ſciant. Hi erunt in domo mea honeſtiſſime tractati, & ſi diſcedere uoluerint, laborum ſuorum eis amplam mercedem ſoluam, Iuroque per Deum Ieſum Chriſtum Dei filium me eos libere, cum uoluerint eſſe dimiſſurum, hoc autem peto fidentiſſime, quoniam mihi ueſtra uirtus ſpectata eſt, & bonitas maxime agnita, & ſcio me a te amari plurimum, & hoc agnoui certius, quod Matthæum mei gratia honorifice et liberaliter ſuſceperitis, et remiſeritis. Et ideo adnitor ea impetrare, neque hoc uobis pudorem afferat: Nam omnia perſoluam, et id quod filius petit a patre negari non debet, et tu es pater meus, et ego filius tuus, et ſimus coniuncti ſimul, ſicut laterculus cum laterculo

in pariete copulatur, ita duo in uno corde & amore Ieſu Chriſti conſentimus, qui eſt caput mundi, & qui cum eo ſunt aſſimulantur latericulis in muro coniunctis, Amen.

LITERAE EIVSDEM SERENISſimi Dauid Æthiopiæ Regis, ad sereniſſimum Ioannem Portugalliæ &c, Regem ex Aethiopico idiomate in luſitanum, indeque in latinum traductæ.

IN nomine Dei patris omnipotẽtis creatoris cœli & terræ, & omnium rerũ factarum uiſibilium & inuiſibilium In nomine Dei filij Chriſti, qui eſt filius & conſilium & propheta patris. In nomine dei ſpiritus ſancti paracleti dei uiui æqualis patri & filio, qui locutus eſt per os prophetæ ſpirando ſupra apoſtolos, ut gratias agerent & laudarent trinitatem perfectam in cœlo, & in terra, in mari, & in profundo ſemper. Amen. Mitto has literas, & nuncium ego Thus uirginis, quod eſt mihi nomen a baptiſmate, nunc uero cum imperij ſceptro aſſumpſi nomen Dauid, dilectus deo, columna fidei, ſtirpis Iuda, filius Dauid, filius Salamonis, filius co-

lumnæ Syon, filius ſeminis Iacob, filius de manu Mariæ, filius Nau Per carnem, maximo & potentiſſimo & altiſſimo Ioanni Regi Portugalliæ & Algarbiorũ filio regis Emanuelis, Pax ſit tibi, & gratia domini noſtri Ieſu Chriſti ſit ſemper tecum. Amen. Eo tempore quo ad me relatum eſt de potentia Regis patris tui, qui Mauros fœdiſſimi Mahumetis filios debellabat, Deo gratias ingentes egi, propter incrementum & magnitudinem, & coronam conſeruationis in domo Chriſtianitatis, Similiter ſummam cœpi uoluptatem ex legatorum aduentu, qui uerba ipſius Regis ad me detulerunt, ex quibus ſingularis amor & notitia, & amicitia inter nos effecta eſt, ad eradicandos expellendoſque malignos Mauros & incredulos gentiles, qui habitant inter tua meaque Regna. Dum eſſem in hac lætitia, audiui tuum meũque patrem prius eſſe uita defunctũ, quam hinc legatos ad eum remitterem. Quamobrem gaudium meum in mœrorem ſubito conuerſum eſt, ita ut in hoc cordis mei dolore, mecum etiam aulæ noſtræ proceres, & prælati eccleſiaſtici, et qui in monaſterijs ſunt, omneſque denum ſubditi noſtri uehementiſſimum luctum fecerunt, ita ut uoluptas primi nuncij cum triſtitia huius nouiſſimi exæquaretur. Domine a principio regnorum meorum hactenus nulla legatio, nullusque nuncius uel a Rege, uel a Regno Portugalliæ ad me peruenit. Tantummodo aliqua cognoſcebam ex peregrinis, qui ex uoto ſua ſponte ad Hieruſalem & Romam contendunt, & in diuerſas terras extenduntur. Quos percunctor de moribus ueſtrorum Regnorum, ſed nun-

quam certa noua habui, niſi dum uiueret Rex tuus pater, qui Duces ſuos ad me miſit, & Proceres cum Clericis & Diaconis, qui totum ſolemnium mißarũ apparatum attulerunt, Et propterea maxime ſum lętatus, & eos honorifice ſuſcepi, & non multo poſt eos dimiſi, ut reuerterentur cum honore & pace, & poſtquam preuenerunt ad portum maris, qui eſt in finibus meis in mari rubro, non inuenere magnum præfectum claßis, quem pater tuus miſerat, is enim non expectauit, & de hoc me fecerat certiorem, quoniam non poterat expectare, cum eſſet moris ueſtri de triennio in triennium magnum claßis præfectum creare. Interim alius nouiter creatus aduenit. qua de cauſa longiorem quam opus eßet moram legati contraxerunt. Eos uero mitto, quos ad tuum & meum patrem mittebam cum meis mandatis, & ſimiliter eum quem ad Papam mitto. O domine rex frater mi, tende, & da operam amicitiæ, quam inter nos pater tuus aperuit, & crebro mitte nuncios et literas, nam eas magnopere uidere deſidero, uti a fratre meo, nam id æquum eſt, cum ambo ſimus Chriſtiani, et Mauri qui mali ſunt, ſemper in ſua ſecta concordes exiſtunt, et nunc profiteor me nolle in poſterum legationes Aegyptij regis admittere, nec aliorum item regum, qui ad me ſæpe legatos mittebant, ſed ſolum celſitudinis tuæ, quos uenire maxime opto, quoniam Reges Mauri, me loco amici non habent, propter religionis diſſenſionem, ſed amicitiam ſimulant, ut tutius & liberius mercaturã nobiſcum exerceant, unde magnum commodum con-

ſecuntur, Ingentem enim uim auri, cuius ſunt amiciſſimi e regnis meis exportant, cum parum mihi ſint amici, & commoda eorum nullam mihi afferant lætitiam, ſed hoc tollerãdum fuit, quoniam ſuperiorum regum noſtrorum uetus eſt inſtitutum, & ſi eis nequaquam bellum infero, & penitus profligo, temperandum in hoc mihi eßе arbitror, ne illi contra ſanctum templum in Hieruſalem uiolent et diruant. In quo ſepultura eſt Ieſu Chriſti, quam Deus in poteſtate fœdißimorum Maurorum reliquit, et pariter ſolo equarent alia templa quæ ſunt in Aegypto, et in Syria, et hæc cauſa eſt, cur eos non inuadam et debellem, cuius rei me plurimum tædet, etiã hoc facilius mihi perſuadeo eſſe faciendum, quum neminem Chriſtianum regem habeam finitimum, qui me adiuuet, et cor meum exhilaret, Ego mi Rex nequaquam lætari poſſum de Chriſtianis Regibus, quum eos audiam in uno corde minime conſentire, uigereque inter eos bella Eſtote ſimul omnes in una concordia unanimes, Deberetis enim inter uos certo fœdere eſſe contenti.

Et certe ſi mihi Chriſtianus Rex finibus eſſet coniunctus, nunquam una hora ab ipſo diſcederem, et de hoc non plane ſcio quid dicam, aut omnino faciam, quum hæc a Deo ordinata eßе uideantur.

Domine mi mitte obſecro frequentes ad me nuncios, nam cum literas tuas uideo, uultum certe tuum intueor. Quoniam maior amicitia oritur in te longinquos et diſtantes, quam inter eos qui propinqui ſunt propter deſiderium, quo tenentur. Nam is qui reconditos habet theſauros, cum eos oculis non

*uideat, corde ſemper & quidem uehementiſſime dili-
git: ſicuti dominus Ieſus Chriſtus in euangelio dicit, Vbi theſaurus tuus, ibi cor tuum, ita cor meum apud te eſt, quum tu ipſe meus ſis theſaurus, & tu pariter me tuum theſaurum debes efficere, & cum meo tuum cor ſincere copulare. O Domine frater ſerua uerbum hoc, nam es prudētiſſimus, & uti audio, patrē tuum ſapientia ſuperas, & de hac re cognita ſtatim Deo gratias egi, abiectoque dolore gaudium a me ſuſceptum eſt, & dixi: Benedictus ſit filius ſapiens et magni capitis filius regis Emanuelis, qui ſedit in cathedra Regnorum ſuorum. Domine mi caue ne defatigeris, cum ſis fortis non ſecus ac pater tuus, nec oſtēde debiles uires aduerſus Mauros, & gentiles. Nam eos cum dei auxilio adiuuante uirtute tua facile debellabis, et deſtrues, et non dicas tibi eſſe a patre tuo uires exiguas, Nam eæ ſunt certe ſatis magnæ, et Deus ſemper opem feret. Mihi adſunt uiri, aurum, commeatus inſtar harenæ maris, et ſtellarum cœli. Nos ſimul coniūcti, totam Maurorum barbariem deſtruemus, neque aliud a uobis peto, quam peritos uiros, qui meos milites armis inſtruant, et ordines ſeruare doceant. Et tu Rex uir integræ ætatis exiſtis.
Rex Salamon duodecim annorum ætatis imperium ſuſcepit, habuitque magnas uires, et patre ſapientior fuit. Ego quoque cum Nau pater meus exceſſit ab humanis, puer undecim annorū remanſi: ingreſſusque ſedem patris, Deo dante, amplio res opes, & uires eo ſum conſequutus, Nam in manu mea omnes finitimi, & Regni gentes exiſtūt. Pro-*

pterea ambo gratias Deo agere debemus tanti accepti beneficij. Præbe mihi aures frater & Domine. Nam hoc uno uerbo a uobis poſtulo, ut artifices mihi mittantur, qui imagines, & libros impreſſos, enſes, et omnis generis arma militaria fabricare ſciant. Itemque architecti, fabri lignarij, & medici, qui pharmaca componere, & uulnera curare didicerint. Cupio etiam eos habere, qui aurum in bracteas extenuare, & aurum & argentum egregiæ celare ualeant, Ac etiam aurum, & argentum ex uenis terræ eruere & metallorum omnium fodinas exercere ſciant. Præter hos apud me etiam chari erunt, qui plumbeas tegulas ducent, & tegulas ex creta facere docebunt, omnes denique artifices mihi uſui erunt, Et præſertim ſchoppetorum. Adiuua me obſecro in his rebus ſicuti frater fratrem, & te Deus ita adiuuabit, & ab omni malo liberabit, Deus exaudiat orationes & petitiones tuas, ſicuti recepit ſancta ſacrificia in omni tempore, & in primis ſacrificia Abel, & Noe quando fuit in arca, & illud Abraham, quando fuit in terra Madiam, & illud de Iſaach, quando diſceßit a foſſa iuramenti, & illud Iacob in domo Bethleem, & Moyſes in Aegypto, & Aaron in monte, & Ieſon filij Nau in Galgala, & Gedeonis ſupra plagam, & Sanſonis quando ſitim habuit in terra ſicca, & Samuelis in Rhama prophetæ, & Dauid Nacira, et Salomonis in ciuitate Gabeon, & Heliæ in monte Carmelo, quando ſuſcitauit filium uiduæ mulieris e Richa ſupra puteum, & Ioſaphat in prælio, & Manaſſe quando peccauit, & ad deum eſt conuerſus, &

Danielis in ſpelunca leonum, & trium ſociorum Sydrach, Miſach, & Abdenago in Camino ignis, et Annæ ante altare, et Neemiæ qui fecit muros cum Zorobabel, et Matathia cum filijs ſupra quartā partem mundi, et de Eſau ſupra benedictionem. Ita domine, Deus recipiet tua ſacrificia et ſupplicationes et te adiuuabit, et erit pro te contra omnes peruerſitates in omni tempore, et ſingulis diebus. Pax ſit tecum et ego te amplector ſanctitatis brachijs, et ſimiliter ſingulos amplector, qui tibi ſunt a conſilijs ſanctis Regni Portugalliæ, Itemq́; Archiepiſcopos, et Epiſcopos, Sacerdotes et Diaconos, uiroſq́; pariter et mulieres. Gratia Dei et benedictio uirginis Mariæ matris dei ſit tecum, et omnibus. Amen.

LITERAE EIVSDEM SERENISſimi Dauid Aethiopiæ Regis, ad ſanctiſſimum D.N. Clementem Papam VII. per D. Franciſcū Aluarez eius oratorem perlatæ, et ex Aethiopico in Luſitanum, indeque in Latinum traductæ.

Elix ſancte pater, qui a Deo effectus es gentium conſecrator, & ſancti Petri ſedem obtines, Tibi datæ ſunt claues regni cœlorum & quodcunque ligaueris, uel ſolueris ſuper terram, erit ligatum, uel ſolutum in cœlis, ſicut dixit Chriſtus, & ita in Euangelio Matthæus ſcribit. Ego Rex cuius nomen leones uenerantur, & Dei gratia Atani Tingil, id eſt Thus uirginis uocor, quod nomẽ eſt a baptiſmate, nunc uero in ipſo ſuſcepti regni initio aſſumpſi nomen Dauid dilectus a Deo, colũna fidei, cognatus ſtirpis Iuda, filius Dauid filius Salomonis, filius columnæ Syon, filius ſeminis Iacob, filius de manu Mariæ, filius Nau per carnem, Imperator magnæ et altæ Aethiopiæ, magnorum regnorum et ditionum, et terrarum, Rex de Xoa, de Caffate, de Fatigar, de Angote, de Baru, de Bellinguangue, de Adeon, de Vangue, de Goiame, ubi Nilus oritur, de Amara, de Baguemidri, de Ambea, de Vague, de Tigrimbao, de Sabbaym, unde fuit regina Sabba, de Bernegaes, et dominus uſque ad Aegyptum. Eæ prouinciæ omnes ſunt in mea poteſtate, et pleræque aliæ magnæ, et item paruæ, quæ nunc a me nequaquam numerantur, neque Regna et prouincias ſuis nominibus expreſſi, ueluti ſuperbia, et uana gloria inductus, uerum ob id ut ſummus deus magis ac magis laudaretur, qui ſingulari benignitate tot ampliſſimorum regnorum Chriſtianæ religionis ſuperioribus meis regibus imperia tribuiſſet, ſed profecto me clariore gratia inter alios Reges dignum

fecit ut religioni continue inſeruirem. Quoniam me Adel dominum fecerit, hoſtem Maurorum & gentilium, qui adorant idola. Mitto ad deoſculandos pedes ſanctitatis ueſtræ more cæterorum Chriſtianæ fidei regum fratrum meorum, quibus neque religione, neque potentia ſum inferior. Ego etenim in Regnis meis ſum columna fidei, neque externis iuuor auxilijs, quum in ſolo Deo ſpem et opem reponam, qui me ſuſtinet, et gubernat ab eo tempore, quo Angelus Dei allocutus eſt Philippum, qui fidem doceret Eunuchũ potentis reginæ Candacis reginæ Aethiopiæ, quæ a Hieroſolyma Gazam pergebat. Philippus tum baptizauit Eunuchum: et Eunuchus demum Reginam cum magna parte familiæ et populi eius, qui nunquam deſierunt eſſe Chriſtiani, omnique ſequenti tempore perſtiterunt fortes in fide, prædeceſſores uero mei nulla alia ope adiuti, quam diuina, fidem in latiſſimis Regnis propagarunt, quod et ego quotidie efficere contendo. Maneo etenim intra maximos Regnorum meorum fines, ut leo ingenti ſylua circundatus et ſeptus aduerſus Mauros obſidentes, et alias nationes fidei Chriſtiane inimiciſſimas, quæ nolunt audire uerbum Dei, neque cohortationes meas, et ego gladio accinctus eos perſequor, et paulatim extrudo diuino ſcilicet fretus auxilio, quod nunquam mihi deeſt, quod ſecus accidit regibus Chriſtianis. Nam ſi regnorum ſuorũ fines extendunt, id facile poſſunt aſſequi, quoniam alter alteri fert opẽ, et auxilia ſubminiſtrat, iuuanturq; benedictione ueſtræ ſanctitatis, cuius particeps ego ſum, cum in libris meis literæ habeãtur,

quas ſuperioribus temporibus Papa Eugenius cũ benedictione miſit ad Regem ſemen Iacob. Qua accepta, & tradita per manus benedictione, ego fruor, et magnopere lætor, Cæterum ego in magna habeo uenerationc ſanctum templum in Hieruſalem, ad quod ſæpiſſime mitto oblationes debitas per noſtros peregrinantes. Et multo plures & pinguiores mitterem, niſi itinera a Mauris, et infidelibus obſiderentur. Nã præter illud, quod dona noſtra & theſauros nuncijs eripiunt, etiam eos libere pertranſire non permittũt. Quod ſi paterent itinera, in familiaritatem, & commercium Romanæ Eccleſiæ deuenirem, uti fit a Cæteris Chriſtianis regibus, quibus in religione Chriſtiana non ſum inferior, & ita ut illi credunt, unam fidem rectam & unam eccleſiam confiteor, credoque ſinceriſsime in ſanctam trinitatem et in unum deum, et in uirginitatem dominæ noſtræ uirginis mariæ, et articulos fidei teneo et obſeruo uti ab Apoſtolis conſcripti fuerunt. Nunc deus optimus manu potentiſsimi, et Chriſtianiſsimi Regis Emanuelis iter patefecit, ut per legatos conueniremus, et in fide coniuncti Chriſtiani cum Chriſtianis Deo inſeruiremus. Sed dum in aula mea eius oratores eſſent, allatum eſt eum uitam cum morte commutaſſe, filiumque eius, fratrem meũ Ioannem paterni regni ſceptrum accepiſſe. Vnde ſicuti ex patris morte ſummum ſenſeram dolorem, ita ex filij felici in regnum aſſumptione, mirifice ſum lætatus, adeo ut ſperem nos communibus copijs et uiribus per regiones Maurorum peſsimorum terra marique iter aperturos, atque eos magno terrore illato ſe

dibus et regnis eſſe depulſuros, ut commodo pacatoque itinere Chriſtiani Hieroſolimitanum templū petere, et libere commeare poßint. Atque ego in primis ſicuti uehementer exopto diuini amoris particeps eſſe poßim in templo apoſtolorum Petri et Pauli, Cupio autem ingenti deſiderio conſequi ſacroſanctam benedictionem a uicario domini noſtri Ieſu Chriſti, Nam proculdubio ſanctitas ueſtra dei eſt uicarius, Et cum a peregrinis, qui ex regionibus noſtris ad Hieruſalem, atque inde Romam non ſine miraculo eunt, et redeunt, multa de Sanctitate ueſtra ab his audio, quæ mihi incredibilem afferunt uoluptatem et gaudium. Sed multo maiorem omnino caperem lætitiam, ſi mei oratores breuiore itineris compendio uti poſſent, et noua referrent, Sicuti autequam moriar aliquando allaturos ſpero, non ſine gratia Dei omnipotentis. Qui uos in ſanitate, et ſanctitate conſeruet. Amē. Exoſculor autem pedes ſanctos, et ſupplex oro, ut benedictionem ad me mittat.

ALTERAE LITERAE EIVSDEM Sereniſsimi Dauid Aethiopiæ Regis ad Sanctiſsimum D.N. Clementem PP. VII. per D. Franciſcū Aluarez eius Oratorem perlatæ, et ex Aethiopico in Luſitanū indeque in latinum traductæ.

IN nomine Dei patris omnipotentis creatoris cœli et terræ, uiſibilium et inuiſibilium. In nomine Dei filij Ieſu Chriſti, qui eſt idem cum ipſo a principio mundi, et eſt lumen de luo

mine. & Deus uerus de Deo uero. In nomine Dei
ſpiritus ſancti dei uiui qui proceßit ex Deo patre.
Has literas is ego Rex mitto, cuius nomen leones ue-
nerantur, & Dei gratia uocor Atani Tinghil, id eſt,
Thus uirginis, filius Regis Dauid, filius Salomonis,
filius Regis per manum Mariæ, filius Nahu per car-
nem, filius ſanctorum Petri & Pauli per gratiam.
Pax ſit tibi iuſte Domine pater Sancte, potens, pu-
re, ſacrate, Qui es caput Pontificum omnium, &
neminem metuis cum nemo poßit tibi maledicere.
Qui es uigilantißimus ſupra animas, curator &
amicus peregrinantium, conſecrate magiſter et præ-
dicator fidei, et earũ rerum hoſtis quæ conſcientiam
offendunt, amator optimorum morũ, uir ſanctus quẽ
omnes laudãt, et benedicũt, O felix ſancte pater ego
tibi reuerenter obedio, quum ſis pax omnium, et cun
cta bona merearis, et ita æquum, ut omnes tibi obe-
dientiam præſtent, ſicuti ſancti Apoſtoli præcipiunt
apud Deum, hoc uere ueſtrum eſt, ita etiam præci-
piunt ut ueneremur Epiſcopos, Archiepiſcopos et
Prælatos. Similiter, ut te loco patris amemus, et lo-
co Regis uereamur, et tibi uti Deo fidem habea-
mus. Propterea dico ego humiliter ad terram geni-
bus flexis tibi pater ſancte, ſincero admodum cor-
de, quod tu pater meus es, et ego filius tuus. O pa-
te ſancte potentißime, cur neminem unquam ad nos
miſiſti, ut certius de uita ſaluteque mea cognoſceres?
Quum tu ſis paſtor, et ego ouis tua, Bonus etenim
paſtor ſui gregis nunquam obliuiſcetur, nec tibi a re

nuncij ad me nequeant peruenire cum ex remotiſſimis terrarum regnis Portugalliæ Rex Emanuel *filius tuus oratores ad nos commodiſſime miſerit, & ſi* Deus *eum ad ſe in cœlum euocare diſtuliſſet, ea quæ tũ agitabamus procul dubio felicem exitum habuiſſet, nũc uero maxime opto proſpera & ſalutaria de ſanctitate ueſtra per certos nuncios audire, neque enim unquam uerbum a ſanctitate ueſtra recepi, quum aliqua tantum a noſtris, qui ex uoto peregrinantur audierim,* Sed *hi cum neque meo nomine proficiſcãtur, neque quidquam literarum a uobis afferant, in certa fide nobis percunctantibus dicũt ſe ab* Hieroſolyma, *deinde ſolutis uotis ad uiſitanda* Apoſtolorum *limina* Romam *perueniſſe, cum nitelligant ea loca facile peti, quod a* Chriſtianis *teneantur. & certe ſummam capio ex eorum ſermonibus uoluptatem, quoniã dulciſſima cogitatione ſancti uultus tui imaginem intueor, quæ mihi angeli formæ ſimillima uidetur, & illam ſicuti angelicam me diligere uenerariq́; fateor,* Sed *profecto mihi eſſet gratius atque iucundius uerba tua, tuaſque literas deuotiſſime contemplari.* Atq; *ita nunc te oro ut nuncium tuum cũ benedictione ad me mittere uelis ad exilarandum cor meum, nam cum in religione & fide conſentiamus, id mihi ante omnia uidetur expetendum, ſuppliciterque item oro, ut amicitiam meam ad inſtar annuli quem induis in digitum, & torquis aurei quem humeris imponis in intimum cor reponere uelis, ut mei memoria nunquam ex animo ueſtro deleatur.* Gratis *etenim uerbis & literis amicitia maxime creſcit, quum eam ſancta pax*

complectitur, e quã omnis humana lætitia facile pro
uenit Quemadmodum enim is qui uehementer ſitit,
frigidam maxime aquam deſiderat, ut in ſacris ſcri=
pturis habetur, ita animus meus ex nuncijs, & lite
ris, quæ ex remotiſsimis terris deferuntur incredibile
gaudium concipere ſolet, neq; tãtũmodo de ſanctita
te ueſtra, ſi aliqua audiero, uerũ ſi certa de ſingulis
terræ Chriſtianæ Regibus referẽtur, mirum in modũ
lætabor, ſicuti his accidit qui preliando opima ſpolia
reperiunt & legunt. hoc enim facillime fieri poteſt,
poſtquam Rex Portugalliæ totum id iter aperuit, qui
ad nos iampridem legatos ſuos miſit, cum ſtrenuiſsi=
mis equitibus, dum pater meus Rex Emanuel adhuc
eſset in humanis, neque tum aut demũ a quoquam alio
Rege Chriſtiano, uel ipſo Pontifice aut nuncium, aut
omnino literas recepimus Quãquam in noſtris Archi
uijs proaui noſtri earum literarum memoria conſerue
tur, quas Papa Romanus nomine Eugenius ad has ter=
ras miſit, quum regnaret ſemen Iacob Rex Regum in
uniuerſa Aethiopia Rex metuendus, Præſcriptio au
tem literarũ hæc erat, Eugenius Romanus Pontifex fi
lio dilecto noſtro Regi ex ſemine Iacob Regi regum
in uniuerſa Aethiopia maxime metuendo. &c. In
ſumma autem literarum ſignificabat filium ſuũ Ioã
nem Palæologum, qui biennio ante eſſet mortuus Re

Hieroſolymitani. Qui omnes ſecum ſanctæ fidei & religionis amore firmiter ſe coniunxiſſent, conſtitutaque unitate eccleſiæ ſublatas fuiſſe antiqui temporis difficultates non ſine diuino auxilio, quæ erroneæ & religioni contrariæ uidebantur, quibus rebus rite ſancitis & conſtitutis ipſe Papa omnibus ſingularē lætitiam peperiſſet. Hunc autem librum Papæ Eugenij ad uos mittimus, quem incorruptum ſeruauimus, totum etiā Pontificiæ benedictionis ordinem & poteſtatem miſiſſemus, niſi harum rerum nimis magnū uolumen eſſe uideretur, quum magnitudine librum Pauli ad gentes omnino ſuperet. Legati uero qui hæc a Pontifice ad nos detulerunt, fuere Theodorus, Petrus, Didymus, & Georgius ſerui Ieſu Chriſti. Tu uero ſanctiſſime pater recte feceris, ſi euolui ueſtros libros iuſſeris, ubi harum rerum, de quibus ſcribimus, uti facile arbitror aliqua memoria reperiatur. Itaque ſancte pater ſi aliqua ad nos perſcribes, firmiter exiſtimato cuncta in noſtros libros diligentiſſime fore conſcripta, ut poſteris noſtris earum rerum ſempiterna memoria relinquatur. Et certe is mihi beatus eſſe uidetur, cuius memoria cuſtodita literis in urbe ſancta Roma, & in ſede ſanctorum Petri & Pauli conſeruatur. Hi enim ſunt domini regni cœlorū, & totius mundi iudices, & quoniam ita credo, propterea has mitto literas, ut mihi gratia paretur apud ſanctitatem ueſtrā, & ueſtrū ſanctiſſimū ſenatū, ut inde ſancta benedictio mihi proueniat, & bonorum omnium incrementū. Obnixe etiam precor ſanctitatē ueſtram. ut mihi mittere uelit aliquas ſanctorum imagines, &

præcipue beatæ Mariæ uirginis, ut ſepiſsime ſit in ore atque memoria mea nomen ueſtræ ſanctitatis, & continuã ex muneribus ueſtris capiã uoluptatẽ. Idcirco etiã uehementer poſtulo, ut mihi artifices mittatis qui imagines fabricẽt, atq; itẽ enſes & arma bellica omnis generis, itemq; cælatores auri atque argenti, & fabros lignarios, præcipue architectos, qui domos ex lapide cõſtruãt, & tegulas ex plũbo cuproq; ducere ſciãt, quibus domorum tecta protegantur, ad hos etiã nobis admodũ cari erunt, qui uitrum conflare, organaque muſica ſcite facere & docte pulſare ſciant. Itẽque fiſtulatores & tibicines, Hos uero artifices ex domo ueſtra præcipue mihi mitti uellẽ, uel ſi horum domi ueſtræ exigua erit copia, ab alijs regibus filijs ueſtris eos ſanctitas ueſtra poterit impetrare, quoniã ueſtris imperijs & nutibus facile obediũt. Hi cũ ad me peruenerint pro meritis ſummo in honore habebuntur, ex liberalitate mea mercedem amplam accipient, & ſi domum aliquis redire concupiſcet, præmijs abunde ornatus abibit uti placuerit, quando nec inuitum quenquam ſim retenturus, cum fructum aliquem ex eius induſtria percepero. Nunc ad alia tranſeundũ eſt, & iam a te poſtulo ſanctiſsime pater cur non hortaris reges Chriſtianos filios tuos, ut arma deponãt, & uti fratres decet inter ſe cõcordes eſ

bũt, et pſeudo prophetæ ſepulchrũ, quod in urbe Meha eſt, felici irruptione diſturbabũt & diruẽt. Ob hãc rẽ da operã pater ſancte, ut inter eos bona pax fiat, & certũ fœdus amicitiæ percutiatur, hortareq; eos, ut mihi adeſſe atq; opẽ ferre uelint, cũ in regnorũ meorũ finibus a Mahumetanis Mauris peſſimis hominib⁹ ſim ex omni latere circũdatus. Ipſi aũt Mauri mahumetani inter ſe mutuis auxilijs utũtur, Regeſq; cũ regibus, & reguli cũ Regulis aduerſus nos ſincere & cõſtãtiſſime conueniũt, Mihi Maurus quidã admodũ eſt uicinus, cui finitimi alij Mauri arma, equos, acque inſtrumẽta bellica ſuppeditant. Hi ſunt reges Indiæ, Perſidis, Arabiæ, atq; Aegypti. Quibus de rebus ſingularẽ animo indies capio moleſtiã, cũ hoſtes Chriſtianæ religiõis fraterna charitate inter ſe cõiunctos pace frui conſpiciã, Reges uero Chriſtianos fratres meos nihil omnino iſtis iniurijs cõmoueri, neq; ullam opẽ mihi afferre, uti certe deceret Chriſtianos, poſtquã fœdiſſimi filij Mahumetis inter ſe mutuis opibus adiuuãtur, Neq; ego is ſum qui ad id militares copias poſtulem, cum milites mihi ſuperſint, orationes & ſupplicationes tantum peto, locumque gratiæ apud ſanctitatẽ ueſtrã, & reges fratres meos exopto, quærenda enim mihi eſt hæc uobiſcum amicitia, ut copioſe his rebus, quas ſupra poſtulaui ad terrorem Maurorum ſim inſtructus, & Chriſtiani nominis uicini mei intelligant Reges fratres meos ſingulari ſtudio mihi fauere, atq; opem ferre, quod certe ad commune decus pertinet, poſtquam in una religionis & fidei ueritate cõſentimus, & in eo conſilio ſumus permã-

ſuri. Quod firmum ac abſolutū erit cū eo quod utilius eueniet. Deus itaque deſideria ueſtra impleat ſuper laudibus Ieſu Chriſti, & dei patris noſtri, quē omnes laudāt per omnia ſæcula, & tu domine pater ſancte cōplectere me cum omnibus ſanctis Ieſu Chriſti, qui ſunt Romæ, & pariter in hos amplexus recipiantur omnes incolæ regnorum meorum, & qui Aethiopiam inhabitāt, & reddatur gratia Domino Ieſu Chriſto cum ſpiritu ueſtro. Has uero literas ſanctitas tua accipiet de manu fratris mei Ioānis Regis filij potentiſſimi Regis Emanuelis per oratorem noſtrum Franciſcum Aluarez.

QVIBVS LITERIS PERLECTIS CVM idem Franciſcus Aluarez Orator, hæc ipſa quæ ſubſequuntur Luſitano ſermone protuliſſet. Tum deinde Secretarius eiuſdem Oratoris Portugalliæ eadem uerba, ut ab omnibus intelligi poſſent, latine pronunciauit, uidelicet, Sanctiſſime ac Beatiſſime pater, Sereniſſimus, ac potentiſſimus Dominus Dauid Rex magnæ & altæ Aethiopiæ uulgo Preteian appellatus, haud minus cultu uere religionis, quam imperio, opibus, ac regnis præcellens, hunc ſuum Oratorem ad ſanctitatem ueſtram cum his literis, quas ei reddidit, deſtinauit, Mandans ut eidem ſanctitati ueſtræ, tanquā uero Chriſti uicario, Petri ſucceſſori, ac uniuerſæ Ec-

noſter Ieſus Chriſtus pro nobis ſubire dignat⁹ eſt a ueſtra sāctitate æſtimadū offerret. Supplicās eidē humiliter eiuſdē pricipis ſui nomie, ut hæc oia pio parētis affectu a deuotiſsimo filio ſuo ſuſcipere dignetur.

Ad quæ Secretarius eiuſdem ſanctiſsimi D.N. a ſanctitate ſua iuſſus in hunc modum reſpondit. Sanctiſsimus Dominus noſter, te Domine Franciſce Aluarez ſereniſsimi Dauid Aethiopiæ regis Oratorem una cum obedientia, munere & literis, quas attuliſti grato admodum animo, benigna uoluntate, & paterno affectu recepit. Gratias deo agens, quod ſuis temporibus literas, & Oratorem tanti Chriſtiani regis, ac tam remoti, uidere ſibi conceſſerit. Itaque literas ac tua uerba diligenter ac libenter audiuit, & obedientiam una cū uenerabilibus fratribus ſuis. S.R.E. Cardinalibus benigne acceptat, Munuſque ipſum cum ob imaginem & honorem ſanctæ Crucis, cum ob mittentis affectum, ualde gratum habet, tum uero Sereniſsimum Portugalliæ regem ſumme collaudat in Deo domino, quod is præter cætera eius & progenitorum ſuorū ingentia erga Rempub. & fidē Chriſtianā merita etiam de ipſo Dauid rege bene mereatur, amicitiam, cōmerciū cū eo cōiungat, ac te cū his literis tuto ad ſanctitatē ſuā peruenire curauerit. Quod ad reliqua attinet, ſua ſanctitas omnem datura eſt operā: ut pijs dicti Regis deſiderijs quantū in tanta terrarum diſiunctione fieri ab ea poterit, ſatisfiat, utq; is ſemper intelligat ſe apud Sanctitatem ſuā, & ſanctā Apoſtolicā ſedē inter cæteros Chriſtianos principes, chariſsimi in Chriſto filij, loco, amore, & honore

eſſe ac fore. Deq; his rebus ſua ſanctitas & cum Oratore Portugalliæ ac tecũ id aget, & per literas ac nũcios ſuos maieſtati tui regis particulariꝰ reſpõdebit. Quo facto Senatus dimiſſus eſt.

FINIS.

Viſum eſt præterea, quæ de hoc rege Aethiopico noſtris tẽporibus cõperta ſunt, paucis ſummatim attingere. Eũ non Preteiannẽ (ut uulgus falſo opinatur) ſed Gyam ab eis nominari, quod eorũ lingua ſonat potẽtẽ, Enimuero potentiſsimũ eſſe, Regẽque regũ dici, ac 62. Regnis imperitare. Ea Regna latiſsimos fines, ſpatioſiſsimas terras, uaſtiſsima maria habere. Siquidem ad Orientem mari Rubro, & Barbarico, ad Meridiem & Occidentem Agiſimbo allui, qua parte ipſa regio uelut Promontorium, cuius caput bonæ ſpei appellatur, in meridiem excurrit. Ad finem fere eius, Nilum naſci, lõgiſsimoq; tractu multis cõfectis inſulis, quarum maxima ſit Meroe, in Aegyptũ deſcendere. Aegyptum & Libyam ad Septẽtrionẽ, interiorẽ Libyam ad Occidentem ei terminos eſſe. Regem in maxima ueneratione haberi, atque hominibus ita abundare: ut uel mediocri rerum tumultu decies centũ milia hominum, & præterea quingẽtos elephãtos, camelorumq; & equorũ ingentẽ numerũ ad bellum inſtruat. Arcubus in bello

meſsis, binaq; illis æſtas, milij, hordeiq; frequens uſus, quidã ſeſamũ, alij lothũ ſerũt, ſal foſſile habẽt, ſicut Arabes, hebeno, perſico abũdãt, & ſiliquaſtro. Aromata piperis, cinnamomi, & gingiberis legũt, uenantur leones, pardales, rhinocerotes, & elephãtos. Ipſi ſe antiquiſsimos hominum eſſe gloriãtur, argumento quod indigenæ, ſemperq; liberi fuerint, nec eos Semiramis, Hercules, Dionyſius, aut ipſi etiã Romani expugnare unquã potuerint. Cãbyſes quoq; rex potẽtiſſimus, ab eis uictus, maximoq; exercitu exutus ſit.

Quin & Aegiptios Aethiopum colonos affirmãt, literarumq; et ſtatuarum uſum cultum regum, curãque ſepulchrorum et politica omnia ab Aethiopibus accepiſse. At illa uerior ac iuſtior hui⁹ gẽtis gloria, quod Chriſtianã pietatẽ, iam inde ab eius initijs, per Eunuchum reginæ Cãdacis a Philippo apoſtolo baptizatũ ſuſceperit, ſuſceptãque tot iam ſeculis cõſtãtiſsime cõſeruarit. Et quanquam interea ſicut et hodie, undique a Mauris et Sarracenis Mahumetis cultoribus, itẽq; idololatris uelut indagine cincta, uexata, oppugnataq; fuerit, nõ tamẽ ea ſæua Mahumetis tẽpeſtas, quæ Romanũ imperiũ cũ Chriſtiana religione ex maxima parte alibi diſiecit, Aethiopiã, aut ditione, aut religione ſua ſpoliare unquã potuerit, Nec id quidẽ mirũ, cũ hi Aethiopici reges, ab iiſdẽ Dauide ac Salomone, a quibus ſanctiſsima Deipara uirgo, ipſeq; Chriſtus ſeruator noſter, genus ac ſtemma ſuũ numerent, cui ſit honor et gloria nunc et ſemper. Amen.